

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VAIDMUO TEIKIANT SOCIALINES PASLAUGAS

Dr. Irena Zaleskienė, Laima Rutkauskienė

Lietuvos teisės universitetas, Socialinio darbo fakultetas, Socialinės politikos katedra
Ateities g. 20, 2057 Vilnius
Telefonas 2714674
Elektroninis paštas spk@ltu.lt

Pateikta 2002 m. vasario 10 d.

Parengta spausdinti 2003 m. gegužės 7 d.

Santrauka

Straipsnyje apibūdinamas nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) vaidmuo pilietinėje visuomenėje, aptariamas šių organizacijų veiklos pobūdis, atskleidžiami Lietuvoje veikiančių visuomeninių organizacijų tipai ir jų teikiamos paslaugos. Be to, pristatomas Alytaus rajono nevyriausybinių organizacijų veiklos, vykdomos teikiant socialines paslaugas, tyrimas bei jo rezultatai: pagrindinės problemos, trukdančios efektyviai šių organizacijų veiklai; tikslinės grupės, kurios dažniausiai naudojasi NVO teikiamomis paslaugomis; atskleistos bendradarbiavimo su savivaldybe pagrindinės kryptys (informacijos teikimas, bendrų projektų rengimas, abipusė šviečiamoji veikla). Pateikiama NVO ir Alytaus miesto savivaldybės bendradarbiavimo perspektyva, atsiskleidžianti per: a) informacijos teikimą; b) finansavimo galimybes dalyvaujant įvairiose programose, rengiant projektus socialinėms paslaugoms teikti; c) šviečiamoji veikla (dalyvavimas įvairiuose vietos valdžios rengiamuose seminaruose suteikia daugiau galimybių teikti kokybiškas paslaugas, parengti kokybiškus projektus finansavimui iš biudžeto gauti); d) socialinę sritį (rengiant bendrus projektus, tikslingai pasidalijant funkcijomis). Išvadose ir pasiūlymuose apibendrinami tyrimo metu gauti rezultatai bei pateikiami pasiūlymai nevyriausybinių organizacijų, veikiančių socialinėje srityje, veiklai tobulinti ir bendradarbiavimui su miesto savivaldybe stiprinti.

Pagrindinės sąvokos: nevyriausybinių organizacijos, socialinės paslaugos, bendradarbiavimas

Įvadas

Piliečių vienijimasis į bendrijas, organizacijas, asociacijas dažniausiai apibūdinamas kaip vienas iš pilietinės visuomenės kūrimosi rodiklių (Patrick, 1999; Putnam, 2001). Piliečių dalyvavimo procesas nevyriausybinių organizacijų veikloje laikomas vienu iš svarbiausių pilietinės sąmonės brendimo apraiškų, t. y. piliečiai nustoja būti pavaldiniais tik tuomet, kai sugeba veikti erdvėje, skiriančioje juos nuo valdžios (Tocqueville, 1969).

Dažnai valstybinės institucijos nepajėgia tenkinti visų piliečių interesų ir poreikių, todėl besikuriančios visuomeninės organizacijos tampa atskirų visuomenės grupių interesų reiškėjomis ir šių interesų įgyvendintojomis. Europos Sąjungos šalyse atlikti tyrimai rodo, kad nevyriausybinių organizacijų veikla tampa veiksminga priemone įgyvendinant socialinius, ekonominius pokyčius ir sudaro 4–5 proc. nacionalinio produkto (tai yra daugiau negu šių šalių žemės ūkis). Kas aštunta darbo vieta yra nevyriausybiniame sektoriuje, todėl teigiama, jog struktūrinio nedarbo sąlygomis nevyriausybinių organizacijos tampa reikšmingu darbdaviu greta gamybos, prekybos, paslaugų, administracijos (Weijcman, 200).

Lietuvoje per pastarąjį dešimtmetį nevyriausybinių organizacijos itin suaktyvėjo. Tai iš esmės lėmė dvi priežastys. Pirma, šios organizacijos įvairias paslaugas gali teikti sėkmingiau nei valstybinės institucijos, nes jų veikla lankstesnė, efektyvesnė (lengviau pasiekia izoliuotas visuomenės grupes, gali tenkinti specifinius šių grupių poreikius ir pan.). Antra, joms teikiama didelė užsienio parama. Lietuvos nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro 1998 metais atlikto tyrimo „50 Lietuvos nevyriausybinių organizacijų“ duomenimis, Lietuvos NVO savo veiklai 58 proc. lėšų gauna iš užsienio ir 42 proc. iš Lietuvos (44,7 proc. lėšų – valstybės parama, 6,8 proc. – nario mokestis, 16,1 proc. – privačių asmenų finansinė pa-

rama, 11,3 proc. – Atviros Lietuvos fondo parama, 11,8 proc. – ūkinė komercinė veikla, 1,5 proc. – kiti šaltiniai). Visuomeninių transformacijų laikotarpiu NVO veikla socialinėje srityje tampa ypač prasminga, todėl straipsnyje pristatomo tyrimo **objektu** pasirinktos nevyriausybinių organizacijos (toliau – NVO), veikiančios socialinėje srityje.

Tyrimo tikslas: atskleisti Alytaus miesto nevyriausybinių organizacijų vaidmenį teikiant socialines paslaugas miesto gyventojams.

Siekdami tikslo kėlėme tokius **uždavinius**:

- atskleisti NVO Lietuvoje formavimosi bruožus, jų tikslus, funkcijas bei veiklos formas;
- atskleisti ir apibendrinti Alytaus NVO vaidmenį teikiant socialines paslaugas;
- iširti problemas, su kuriomis susiduria Alytaus NVO, ir pateikti pasiūlymus NVO ir vietos savivaldos bendradarbiavimui tobulinti.

Tyrimo metodai:

- literatūros, dokumentų analizė;
- struktūrizuotas interviu.

1. Nevyriausybinių organizacijų ir jų veiklos apibūdinimas

A. NVO apibūdinimas

Nevyriausybinių organizacijos mokslinėje literatūroje įvardijamos kaip visuomeninės, savanoriškos, nekomercinės, labdaringos organizacijos, pasižyminčios (Salmon, Anheier, 1998): institucionalizacija, privatumu, savivaldumu, savanoriškumu. Iš esmės tai organizacijos, pasižyminčios naujovėmis, teikiančios paslaugas, aktyviai skleidžiančios savo idėjas, gerinančios vietos gyvenimo sąlygas, suteikiančios pagalbą žmonėms, kuriems reikalinga ypatinga priežiūra (Lissner, 1998). Šioms organizacijoms būdingus bruožus pabrėžia ir lietuvių autoriai (Toleikis, Godvadienė, 1998), teigiantys, kad joms būdinga:

- tam tikra organizacinė forma – juridinis statusas (neformalus, laikini žmonių susibūrimai nelaikomi NVO);
- esminė nepriklausomybė nuo valdžios ir valdymo institucijų (tačiau valdžia gali teikti joms visokeriopą paramą);
- nesiekimas pelno (gautos lėšos investuojamos į pagrindinę, įstatuose numatytą veiklą);
- savivalda ir demokratiškas sprendimų priėmimas;
- savanoriškumas ir tarnavimas visuomenės labui.

B. NVO veiklos apibūdinimas

Analizuojant nevyriausybinių organizacijų veiklos tikslus dažnai pabrėžiamas jų vaidmuo visuomenės ekonominiame bei socialiniame gyvenime, ypač mažinant socialinę atskirtį (De Foucauld, 1993; Smith, 1995). Johno Hopkinso universiteto atlikti tyrimai (1998) rodo, kad JAV, Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje, Vokietijoje, Italijoje, Vengrijoje ir Japonijoje 1990 metais vien tik nevyriausybinių organizacijos suteikė darbo 11,8 mln. darbuotojų arba vienam iš 20 visų darbuotojų, o paslaugų sektoriuje – vienam iš 8 visų paslaugų sektoriaus darbuotojų. Ekonominę šių organizacijų svarbą rodo ir savarankiškai tvarkomos lėšos. Pavyzdžiui, minėtose valstybėse NVO per metus išleista 472,6 bilijonai ekiu, arba 601 bilijonas JAV dolerių, o tai sudarė 4,6 proc. šių valstybių bendro vidutinio produkto (Anheier, 1998).

Pagal tarptautinę ne pelno organizacijų klasifikaciją (ICNPO) nevyriausybinių organizacijos pagal veiklos kryptis skirstomos į 12 grupių: kultūra ir poilsis, švietimas ir tyrimai, sveikata, socialinės paslaugos, aplinkosauga, plėtra ir būstas, teisė, atstovavimas interesams ir politika, filantropijos ir savanoriškos veiklos plėtra, tarptautinė veikla, religija, verslas ir profesinės organizacijos. Įvairiose valstybėse vyrauja skirtingos veiklos kryptys (Salmon, 1998), pavyzdžiui, Japonijoje ir Didžiojoje Britanijoje – švietimas, JAV ir Vokietijoje – sveikatos apsauga, Prancūzijoje ir Italijoje – socialinės paslaugos, Vengrijoje – kultūrinės paslaugos ir kt.

Pagal minėtą NVO klasifikaciją veikla socialinėje srityje skirstoma į keletą rūšių:

1. Socialines paslaugas:

- 1.1. vaikų socialinė rūpyba, vaikų tarnybos, dienos centrai;
- 1.2. jaunimo tarnybos ir jaunimo socialinė rūpyba;
- 1.3. paslaugos šeimai;
- 1.4. paslaugos neįgaliesiems;
- 1.5. paslaugos pagyvenusiems žmonėms;
- 1.6. savitarpio pagalba ir kitiems asmenims teikiamos socialinės paslaugos;
- 1.7. įvairialypės socialinės paslaugos, nepaminėtos kitur.

2. Darbas krizių metu ir darbas su pabėgėliais:

- 2.1. katastrofų/krizių prevencija, pagalba ir kontrolė;
- 2.2. laikinos pastogės suteikimas;
- 2.4. įvairialypė pagalba kitoms organizacijoms ir asmenims, ištiktiems krizės;

3. Šalpa:

- 3.1. šalpa ir materialinė pagalba;
- 3.2. įvairialypės šalpos ir materialinės pagalbos organizacijų telkimas.

C. NVO bendradarbiavimo su valstybinėmis institucijomis modeliai

NVO ir valdžios institucijų santykių istorija ilga. Kiekvienoje šalyje jie buvo skirtingi.

Socialinės paslaugos daugelyje valstybių buvo teikiamos derinant savanorišką piliečių veiklą su valdžios veikla. Dėl skirtingų NVO ir valdžios institucijų tarpusavio santykių raidos susiklostė keli valdžios ir NVO bendradarbiavimo modeliai:

1. **Valdžios vyravimo modelis** (valdžia vaidina svarbiausią vaidmenį finansuojant ir teikiant paslaugas);
2. **NVO vyravimo modelis** (pagrindinį vaidmenį atlieka NVO).
3. **Paralelinis modelis** (valdžia ir NVO vienodai dalyvauja finansuojant ir teikiant socialines paslaugas, tačiau kiekviena iš jų turi nustatytą savo veiklos sritį);
4. **Bendradarbiavimo modelis** (valdžia ir NVO dirba kartu: valdžia finansuoja, o NVO teikia paslaugas).

2. Nevyriausybinės organizacijos Lietuvoje*A. Organizacijų tipai*

Lietuvoje nevyriausybinės organizacijos kuriasi ir veikia remdamosi *Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymu*, priimtu 1995 metais. Pagal šį įstatymą NVO gali turėti **visuomeninės organizacijos, asociacijos, viešosios įstaigos ir paramos fondo** statusą.

Visuomeninė organizacija apibrėžiama kaip „Lietuvos Respublikos piliečių savanoriškas susivienijimas (sajunga, draugija, fondas, asociacija ir kt.), sudarytas bendriems narių poreikiams ir tikslams tenkinti bei įgyvendinti“ (*Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas*). **Asociacija** apibrėžiama kaip „savanoriškas susivienijimas, vykdomas asociacijos narių nustatytais ūkiniais, ekonominiais, socialiniais, kultūros, švietimo, mokslo tyrimo uždaviniais bei funkcijomis“ (*Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas*). **Viešoji įstaiga** apibrėžiama kaip „iš dalininkų (savininko) turto įsteigta ne pelno organizacija, veikianti socialinėje, švietimo, mokslo, kultūros, sporto ar kitose panašiose srityse ir teikianti šių sričių paslaugas visuomenės nariams...“ (*Lietuvos Respublikos visuomeninių organizacijų įstatymas*). **Fondas** reiškia tik organizavimosi formą, kai paskiriant kokį nors turtą įsteigiamas narių teisės neturintis subjektas, kurio tikslai yra labdara arba parama. Yra daug organizacijų, kurios savo veiklos esmė yra ne pelno organizacijos, tačiau veikia tik pagal kiekvienos jų veiklos rūšį reglamentuojančius įstatymus. Tai meno kūrėjų organizacijos, pramonės, prekybos ir amatų rūmai, bibliotekos, muziejai, švietimo įstaigos. Šiai grupei galima būtų priskirti ir religines bendruomenes, bendrijas ir jų centrus, veikiančius pagal Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymą. Pastaruoju metu Lietuvos NVO siūloma skirstyti į: a) narystę paremtas organizacijas; b) turtu paremtas organizacijas (R. Šimašius, 1999).

B. Tikslinės grupės

NVO tikslinėmis grupėmis laikomi asmenys arba asmenų grupės bei institucijos, į kuriuos nukreipta NVO veikla. Remiantis tyrimo „50 Lietuvos nevyriausybių organizacijų“ duomenimis (1998), sudarytoje 1 lentelėje atsispindi tikslinės grupės ir procentinė organizacijų, dirbančių su šiomis tikslinėmis grupėmis, raiška.

1 lentelė. NVO tikslinės grupės Lietuvoje

Tikslinės grupės	Proc.
Socialiai remtini asmenys, šeimos, kaliniai, alkoholikai	18
Vaikai, jaunimas, moksleiviai	16
Verslas, politika, teismai	14
Visa visuomenė, piliečiai, suaugusieji	13
Neįgalieji, sutrikusio intelekto žmonės, ligoniai	13
Aplinka, gamta, paukščiai	10
X miesto, rajono gyventojai	8
NVO, kitos organizacijos	8

Iš pateiktos lentelės matyti, jog dauguma apklaustų organizacijų dirba **socialinėje srityje** (socialiai remtini asmenys, šeimos, kaliniai, alkoholikai – 18 proc., neįgalieji, sutrikusio intelekto žmonės, ligoniai – 13 proc. Šiai sričiai gali būti priskirtos organizacijos, dirbančios su X miesto rajono gyventojais – 8 proc., bei organizacijos, dirbančios su vaikais jaunimu, moksleiviais – 16 proc.).

C. NVO teikiamos paslaugos. Minėto tyrimo duomenų pagrindu sudaryta 2 lentelė rodo pagrindines NVO teikiamas paslaugų rūšis.

2 lentelė. Pagrindinės NVO Lietuvoje teikiamos paslaugos

Pagrindinės paslaugų grupės	Proc.
Švietimas, seminarų organizavimas	34
Socialinė parama, konkrečios paslaugos, teisinė pagalba	16
Verslo sąlygų gerinimas	8
Akcijos, veiksmai aplinkosaugos klausimais	7
Psichologinė pagalba	7
Konsultacijos	6
Informacijos teikimas, visuomenės informavimas	6
Atstovavimas NVO ir kitoms organizacijoms	6
Pagalba įdarbinant, darbo vietų paieška, suaugusiųjų mokymas, perkvalifikavimas	4
Moksliniai analitiniai tyrimai	3
Specializuotų centrų steigimas	3

D. NVO ir savivaldos institucijų bendradarbiavimas

Tiek savivaldybės, tiek NVO vienija bendras uždavinys – patenkinti piliečių poreikius ir padėti spręsti opias problemas, todėl labai svarbu, kad jos sėkmingai ir efektyviai bendradarbiautų. Bendradarbiavimas turėtų apimti visas galimas bendruomenės veiklos sritis. Dažniausiai pasitaikančios bendradarbiavimo formos yra bendrų komisijų ir bendrų darbo grupių sudarymas, bendrų projektų vykdymas, asmenų, atsakingų už savivaldybės ir NVO ryšius, paskyrimas, paslaugų iš NVO pirkimas, dotavimas, parama, keitimasis informacija, patalpų, reikalingo inventoriaus skyrimas NVO panaudos būdu. Socialinės paslaugos yra pagrindinė

socialinio darbo organizavimo forma. Jos teikiamos įvertinus atskirų asmenų, socialinių žmonių grupių ir bendruomenės socialinius poreikius.

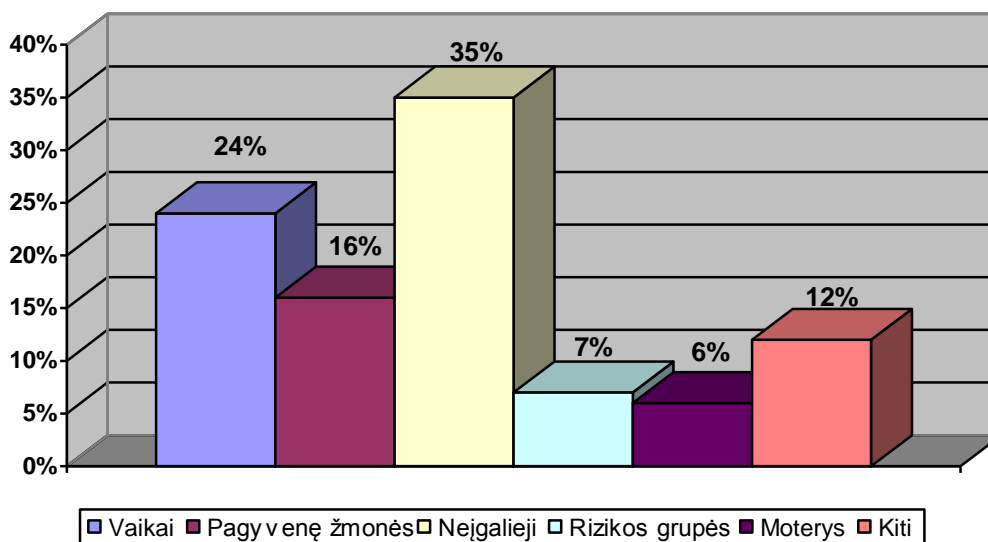
3. Tyrimo rezultatai

A. Tyrimo pristatymas

Tyrimas buvo atliktas Alytaus mieste. Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centro duomenimis, Alytuje yra 70 nevyriausybių organizacijų. Tyrime dalyvavo 22 Alytaus nevyriausybines organizacijos (tiek iš viso mieste yra organizacijų, teikiančių socialines paslaugas) ir 7 Alytaus miesto savivaldybės administracijos Švietimo ir socialinių reikalų departamento Socialinės paramos skyriaus darbuotojai, dirbantys su NVO. Jie pateikė išsamią ir tikslią informaciją apie NVO veiklą, bendradarbiavimą su vietos savivaldos institucijomis bei dėl to kylančias problemas. Respondentai buvo apklausti **struktūrizuoto interviu metodu**. Taikant šį metodą su respondentais buvo bendraujama tiesiogiai, todėl jie turėjo galimybę atvirai pabrėžti jiems svarbius dalykus. Užtikrinti anonimiškumą šiuo atveju buvo labai svarbu, nes NVO atstovai pateikė nuomonę apie vietos savivaldos instituciją, kuri yra pagrindinis jų paslaugų „pirkėjas“, finansinės ir kitokios paramos teikėjas. Daugelis respondentų pabrėžė, kad sėkminga organizacijų veikla, efektyvus socialinių paslaugų teikimas bei NVO įtaka teikiant socialines paslaugas mieste pasireiškia per glaudų bendradarbiavimą su vietos valdžia.

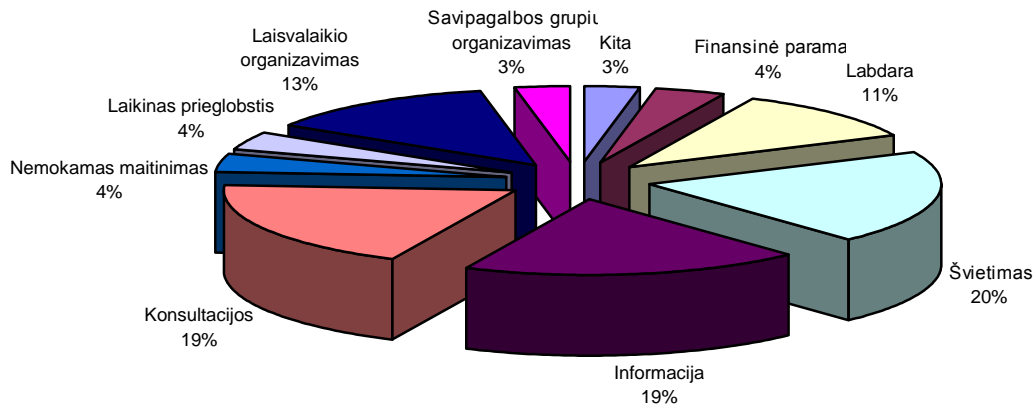
B. Tyrimo rezultatų apibendrinimas

Tyrimas parodė, kad dauguma apklausoje dalyvavusių NVO yra **visuomeninės organizacijos** (82 proc.), **viešosios įstaigos** (13 proc.) ir **religinės bendruomenės** (5 proc.). Visos organizacijos veikia tik Alytaus mieste, tačiau dalis jų (32 proc.) yra visoje Lietuvoje veikiančių NVO padaliniai arba skyriai. Respondentai paminėjo keletą žmonių grupių, kurioms dažniausiai teikiamos socialinės paslaugos. Tai **neįgalieji** (35 proc.), **vaikai** (24 proc.) bei **pagyvenę žmonės** (16 proc.) (žr. 1 pav.). Įdomu tai, kad savivaldybės darbuotojų apklausos duomenys liudija tą patį.

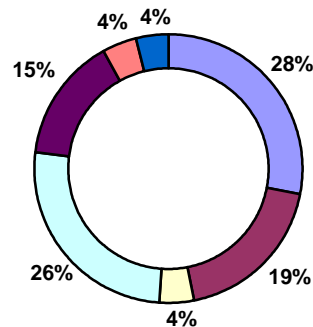
1 pav. Žmonių, kuriems NVO teikia paslaugas, grupės

2 paveiksle aiškiai matyti, kad dažniausios NVO paslaugos yra **informacijos teikimas** (19 proc.), **konsultavimas** (19 proc.), **švietimas** (20 proc.), **laisvalaikio organizavimas** (13 proc.), **labdara** (11 proc.). Savivaldybės teikiamos socialinės paramos struktūroje vyrauja **finansinė parama** (21 proc.), **nemokamas maitinimas** (15 proc.), **laikinas prieglobstis** (12 proc.).

2 pav. NVO gyventojams teikiamos paslaugos

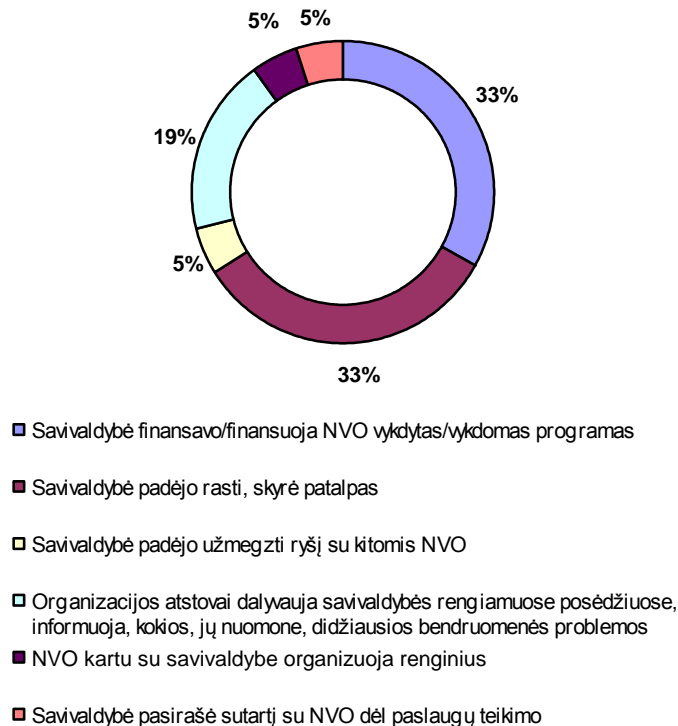
Dauguma apklaustų NVO vadovų teigia, kad bendradarbiauja su miesto savivaldos institucijomis (87 proc.), tik nedidelė dalis nurodo priešingai (13 proc.).

- Savivaldybė finansavo/finansuoja NVO vykdytas/vykdomas programas
- Savivaldybė padėjo rasti, skyrė patalpas
- Savivaldybė padėjo užmegzti ryšį su kitomis NVO
- Organizacijos atstovai dalyvauja savivaldybės rengiamuose posėdžiuose, informuoja, kokios, jų nuomone, didžiausios bendruomenės problemos
- NVO kartu su savivaldybe organizuoja renginius
- Savivaldybė pasirašė sutartį su NVO dėl paslaugų teikimo
- Kita

3 pav. Pagrindinės miesto savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo formos (respondentai – NVO vadovai)

Respondentai (NVO vadovai ir savivaldybės darbuotojai) nurodo, kad pagrindinės miesto savivaldybės ir NVO **bendradarbiavimo formos** yra NVO vykdomų **programų finansavimas iš savivaldybės biudžeto** (atitinkamai 28 proc. ir 33 proc.), **savivaldybė skiria patalpas**, reikalingas NVO veiklai (19 proc., 33 proc.), taip pat NVO ir savivaldybės atstovų bendravimas **socialiniais miesto bendruomenės problemų klausimais** (26 proc., 19 proc.) (žr. 3 ir 4 pav.).

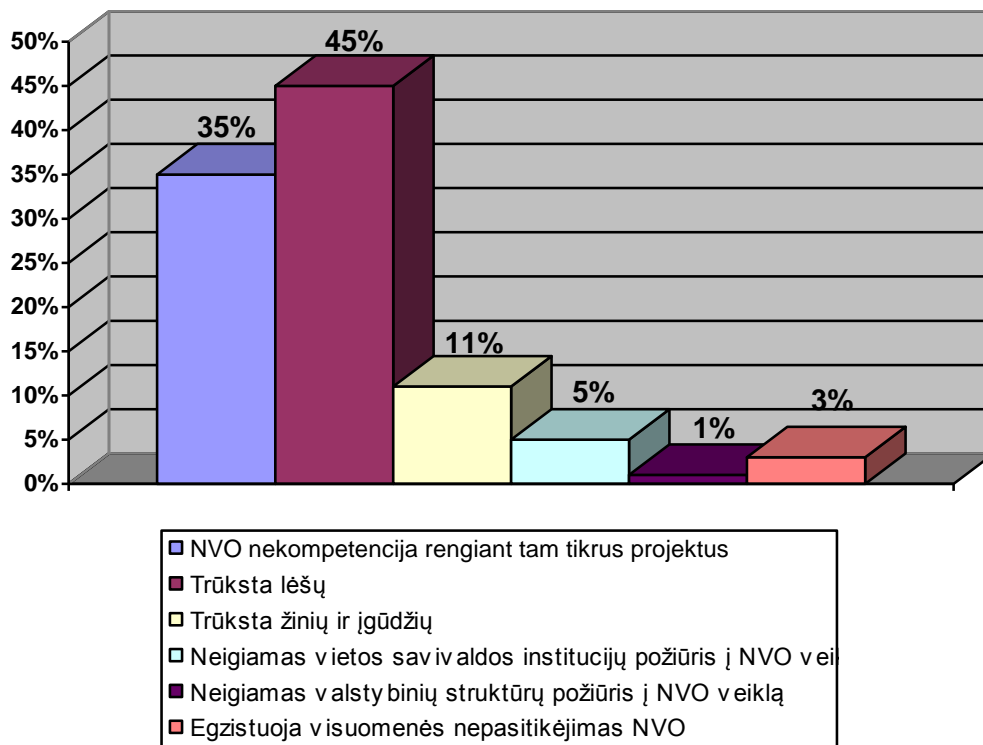

4 pav. **Pagrindinės miesto savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo formos (respondentai – savivaldybės darbuotojai)**

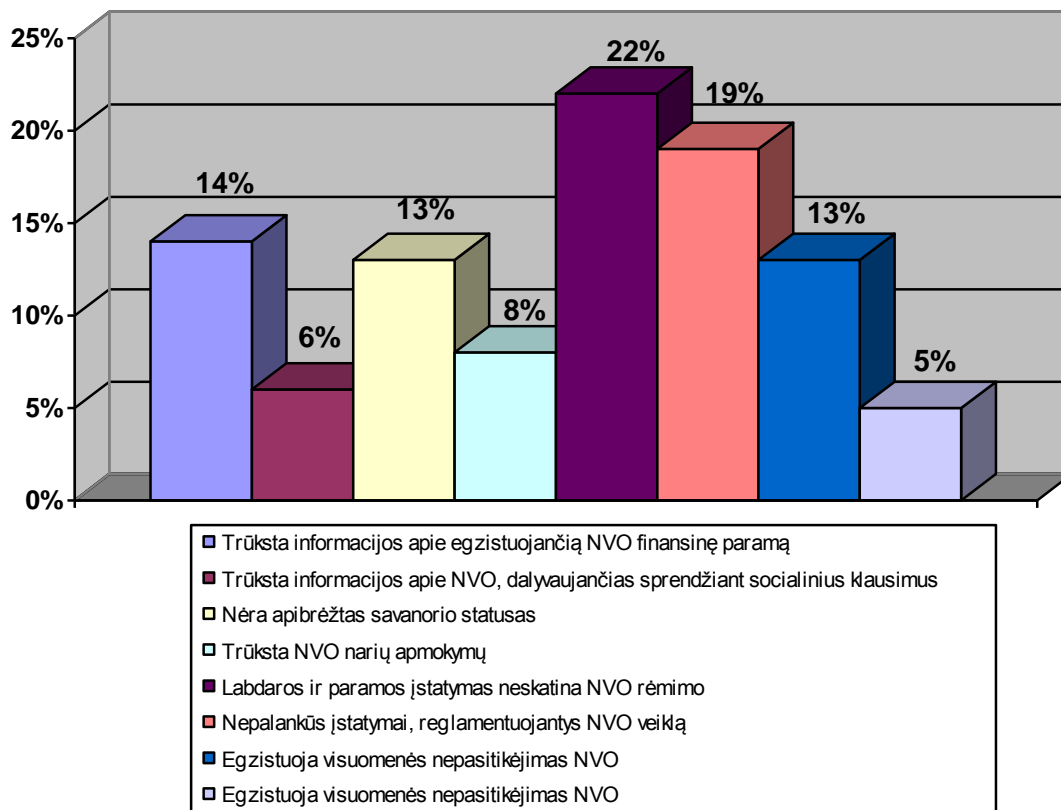
Tyrimo metu savivaldybių tarnautojai pareiškė savo nuomonę apie tai, kas trukdo NVO ir savivaldybės institucijoms sėkmingai bendradarbiauti. Pagrindinės kliūtys nurodytos 5 paveiksle.

Apibendrinant respondentų požiūrį į bendradarbiavimą galima teigti, kad NVO ir savivaldybei sėkmingai bendradarbiauti trukdo **lėšų stygius**, tačiau didelę įtaką turi **neigiamas vietos savivaldos atstovų požiūris į NVO, nepasitikėjimas NVO** bei jų vykdoma veikla, taip pat **NVO darbuotojų nekompetencija, žinių stygius** rengiant projektus finansavimui iš savivaldybės gauti. Visi apklausoje dalyvavę respondentai (NVO vadovai ir savivaldybės darbuotojai) nurodo, jog tam, kad NVO veikla būtų plėtojama, kad bendradarbiavimas su vietos savivalda būtų veiksmingas, reikia **keisti nevyriausybinių organizacijų finansavimo principus** (atitinkamai 38 proc. ir 29 proc.), **parengti tinkamą NVO teisinį veiklos reguliavimą** (26 proc., 37 proc.). NVO vadovai (20 proc.) didelę reikšmę teikia **NVO ir savivaldybės ilgalaikių sutarčių** socialinėms paslaugoms teikti **sudarymui**. Šią nuostatą NVO vadovai grindžia tuo, kad dažna politikų kaita miesto savivaldybėje neigiamai veikia NVO ir savivaldybės bendradarbiavimą – po kiekvienų rinkimų atėjusiems politikams NVO turi įrodinėti savo organizacijos svarbą. Toks sutarčių sudarymas nors iš dalies galėtų išspręsti NVO finansavimo problemas, pagerinti NVO ir miesto savivaldybės bendradarbiavimą.

NVO vadovai pateikė savo nuomonę apie problemas, su kuriomis jie susiduria teikdami socialines paslaugas. Jų nuomonė atsispindi 6 paveiksle.

5 pav. Veiksniai, trukdantys NVO ir savivaldybei veiksmingai bendradarbiauti (respondentai – savivaldybės darbuotojai)

6 pav. Problemos, su kuriomis susiduria NVO

Net 22 proc. respondentų nurodė, kad norėdami efektyviai dalyvauti teikiant socialines paslaugas susiduria su **Labdaros ir paramos įstatymo netobulumu, nepalankiais NVO veiklą reglamentuojančiais įstatymais** (19 proc.), **finansavimo bei informacijos apie egzistuojančią finansinę paramą trūkumu** (14 proc.), **neigiamu valstybinių institucijų požiūriu į NVO** (13 proc.).

Išvados

Literatūros, dokumentų analizė, atlikto tyrimo metu gauti rezultatai leidžia daryti tokias išvadas:

1. Nevyriausybines organizacijas yra svarbios valstybės gyvenime, nes suteikia galimybę piliečiams dalyvauti visuomenei reikšmingoje veikloje, stiprina jų sąmoningumą ir socialinį atsakingumą. Jos prisideda kuriant socialinę politiką bei teikiant socialines paslaugas atskiroms žmonių grupėms.

2. Nevyriausybines organizacijas aktyviai dalyvauja kuriant socialinę politiką, teikiant socialines paslaugas. Daugiausia Lietuvos nevyriausybinių organizacijų dirba šiose srityse: švietimo (34 proc.), socialinės paramos ir teisinės pagalbos (16 proc.), verslo sąlygų gerinimo (8 proc.); pagrindinės NVO teikiamos paslaugos Lietuvoje yra švietimas, seminarų organizavimas (34 proc.), socialinė parama, konkrečios paslaugos (16 proc.); pagrindiniai Lietuvos NVO klientai yra socialiai remtini asmenys, šeimos, kaliniai (18 proc.), vaikai, jaunimas, moksleiviai (16 proc.), neįgalieji, sutrikusio intelekto žmonės, ligoniai (13 proc.).

3. Nevyriausybinių organizacijų ir vietos savivaldos glaudus bendradarbiavimas yra vienas svarbiausių veiksnių, darančių įtaką NVO kokybiškų, kvalifikuotų ir efektyvių socialinių paslaugų teikimui. Šis bendradarbiavimas pasireiškia per:

- informacijos teikimą;
- finansavimo galimybes dalyvaujant įvairiose programose, rengiant projektus socialinių paslaugų teikimo klausimais;
- šviečiamąją veiklą: dalyvavimas įvairiuose vietos valdžios rengiamuose seminaruose suteikia daugiau galimybių teikti kokybiškas paslaugas, rengti kokybiškus projektus finansavimui iš biudžeto gauti.

4. NVO ir savivaldybės teikiamų socialinių paslaugų poreikis Alytuje didėja, dėl to didėja ir NVO veiklos paklausa. Galima numanyti, kad NVO įtaka teikiant socialines paslaugas mieste artimiausiu metu labai sustiprės.

5. Didžiausios problemos, su kuriomis susiduria Alytaus mieste veikiančios NVO, yra Labdaros ir paramos įstatymo netobulumas (22 proc.), nepalankūs NVO veiklą reglamentuojantys įstatymai (19 proc.), finansavimo, informacijos apie egzistuojančią finansinę paramą trūkumas (14 proc.), neigiamas valstybinių institucijų požiūris į NVO (13 proc.). Šių problemų turinys atspindi bendrą tendenciją problemų, su kuriomis susiduria ir kitos Lietuvos nevyriausybines organizacijas.

LITERATŪRA

1. **Gotchev A.** NGOs and Promotion of Democracy and Civil Society in East-Central Europe. Sofia: Albatros Publishers, 1998.
2. **Improving** Access to Benefits and Services – What NGO's can do about it. NIZW/ICSW, 1997.
3. **Salmon L. M., Anheier H. K.** The Emerging sector – An Overview. Institute for policy studies. The John Hopkins University, 1998.
4. **Lietuvos Respublikos** visuomeninių organizacijų įstatymas (1995 m. vasario 2 d. Nr. I-784). Valstybės žinios. 1995. Nr. 18-400.
5. **NIPC** bei Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS projektas „Partnerystės stiprinimas tarp NVO ir savivaldybių“. – Vilnius: NIPC, 2000.
6. **Patric J.** Concepts at the Core of Education for Democratic Citizenship Principles and Practices of Education for Democratic Citizenship. USA, Clearing House for Social Studies, 1999.

7. **50 Lietuvos** nevyriausybinų organizacijų. Kokybinio tyrimo ataskaita. – Vilnius: NIPC, 1998.
8. **Podiumas**. Kauno NVO paramos centro informacinis biuletenis: <http://www.jaunimas.net/knopc>.
9. **Putnam R. D.** Kad demokratija veiktų. – Vilnius: Margi raštai, 2001.
10. **Šimašius R.** Ne pelno organizacijos: reglamentavimas Lietuvoje ir Vakarų patirtis. – Vilnius: NVO informacijos ir paramos centras, 1999.
11. **Trečiasis sektorius**. NVO informacijos ir paramos centro biuletenis: <http://www.nisc.lt>.
12. **Wejcmann Z.** Vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis – galimybės ir barjerai Savivaldybių ir nevyriausybinų organizacijų partnerystė. – Vilnius: Nevyriausybinų organizacijų informacijos ir paramos centras, 2001.

INFLUENCE OF NGO IN PROVIDING SOCIAL SERVICES

Dr. Irena Zaleckienė, Laima Rutkauskienė

Law University of Lithuania

Summary

The authors of the article deal with the development of NGO in the countries of European Union as well as in the independent Lithuania. The role, main functions, principles of activities and typology of NGO are analysed. The authors present the research which was carried out in Alytus (22 NGO, which provide social services and 7 members of governmental bodies did participate in this research). The field of cooperation between NGO and self governmental institution in the region was researched. The data did show the main problems (the lack of material support, poorly developed skills of management, lack of experiences if providing services, ect.) with which NGO are facing in Alytus. The main conclusions (most frequently NGO are involved in education and consultative activities) and trends for improvement cooperation (developments of joint projects, separation of functions, ect.) between NGO and self government institutions are developed and presented in the article. These conclusions are based on the data coming from authors research study mentioned above.

Keywords: Non Governmental Organisation (NGO), social services, cooperation